ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 6. maijā [1]

1. Iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* [Tirdzniecības un rūpniecības administratīvā tiesa] (Nīderlande) lūdz Tiesu interpretēt vairākas Kopienu tiesību normas, kas saista kompensāciju par dzīvu liellopu eksportu izmaksu ar Kopienu tiesiskā regulējuma par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā ievērošanu.

2. Šis lūgums ir izteikts tiesvedības ietvaros starp *Heemskerk BV* un *Firma Schaap* [2], no vienas puses, un *Productschap Vee en Vlees* [Liellopu un gaļas tirdzniecības biroju] [3], no otras puses, par tā pieņemtajiem lēmumiem saistībā ar lūgumu atmaksāt eksporta kompensāciju, kas, kā to uzskata šis birojs, šiem abiem uzņēmumiem ir izmaksāta nepamatoti.

3. To prejudiciālo jautājumu vidū, kurus iesniedzējtiesa ir uzdevusi Tiesai, divi rada īpašu interesi saistībā ar Kopienu tiesību piemērošanas, ko valsts tiesa veic pēc savas ierosmes, problemātiku.

4. Iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesai lemt par to, vai Kopienu tiesības uzliek pienākumu valsts tiesai tādā tiesvedībā kā pamata lietā, kurā tiek aplūkota ne tikai dzīvnieku aizsardzība pārvadāšanas laikā, bet arī Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzība, veikt valsts administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi pēc savas ierosmes saistībā ar pamatiem, kas izriet no Kopienu tiesībām, tostarp, ja šādas pārbaudes rezultātā prasītājs pamata lietā var nonākt nelabvēlīgākā situācijā par to, kādā tas atrastos, ja nebūtu uzsācis tiesvedību.

5. Šajos secinājumos es izklāstīšu iemeslus, kas man liek uzskatīt, ka tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, valsts tiesai kā Kopienas vispārējās jurisdikcijas tiesai ir jāpiemēro Kopienu tiesības pēc savas ierosmes.

1 — Oriģinālvaloda — franču.
2 — Turpmāk tekstā — "prasītāji pamata lietā".
3 — Turpmāk tekstā — "*Productschap*".

I — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

1. Regula (EK) Nr. 1254/1999

6. Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1254/1999 par liellopu un teļa gaļas tirgus kopīgo organizāciju [4] atcēla un aizstāja Padomes 1968. gada 27. jūnija Regulu (EEK) Nr. 805/68 par liellopu un teļa gaļas tirgus kopīgo organizāciju [5].

7. Saskaņā ar Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otro daļu eksporta kompensācijas maksājumu izmaksāšana par dzīviem dzīvniekiem ir atkarīga no noteikumu, kas ir paredzēti Kopienas tiesību aktos par dzīvnieku labturību un it īpaši par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā, ievērošanas.

2. Regula (EK) Nr. 615/98

8. Komisijas 1998. gada 18. marta Regulas (EK) Nr. 615/98, ar kuru paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus eksporta kompensāciju piešķiršanai saistībā ar dzīvu liellopu labturību pārvadāšanas laikā [6], 1. pantā ir noteikts, ka, piemērojot Regulas Nr. 805/68 13. panta 9. punkta otro daļu, kas ir aizstāta ar Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otro daļu, eksporta kompensāciju par dzīviem liellopiem izmaksā tikai tad, ja, dzīvniekus pārvedot uz pirmo izkraušanas vietu trešā valstī, kas ir galamērķis, ir ievēroti Padomes 1991. gada 19. novembra Direktīvas 91/628/EEK par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā, ar kuru groza Direktīvas 90/425/EEK un 91/496/EEK [7], kas ir grozīta ar Padomes 1995. gada 29. jūnija Direktīvu

4 — OV L 160, 21. lpp.

5 — OV L 148, 24. lpp. Regula, kas grozīta ar Padomes 1997. gada 18. decembra Regulu (EK) Nr. 2634/97 (OV L 356, 13. lpp.; turpmāk tekstā — "Regula Nr. 805/68"). Saskaņā ar Regulas Nr. 1254/1999 49. panta 2. punktu atsauces uz Regulu Nr. 805/68 uzskata par atsaucēm uz šo pirmo minēto regulu un tās jālasa saskaņā ar korelācijas tabulu minētās regulas V pielikumā.

6 — OV L 82, 19. lpp. Šī regula tika atcelta un aizvietota ar Komisijas 2003. gada 9. aprīļa Regulu (EK) Nr. 639/2003, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1254/1999 attiecībā uz prasībām eksporta kompensāciju piešķiršanai saistībā ar dzīvu liellopu labturību pārvadāšanas laikā (OV L 93, 10. lpp.). Regulas Nr. 639/2003 9. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka Regulu Nr. 615/98 turpmāk piemēro eksporta deklarācijām, kuras pieņemtas pirms šīs regulas piemērošanas.

7 — OV L 340, 17. lpp.

95/29/EK [8], kā arī Regulas Nr. 651/98 noteikumi.

9. Lai kontrolētu nosacījuma, kas paredz kompensāciju piešķiršanu par liellopu eksportu, ievērošanu, šīs regulas 2. panta 2. punktā ir noteikts, ka visi dzīvniekus pārvadājošie transportlīdzekļi, kas izbrauc no Kopienas muitas teritorijas, jāpārbauda un jāapliecina valsts pilnvarotam veterinārārstam.

10. 2. panta 2. punktā ir arī noteikts, ka valsts pilnvarotam veterinārārstam izvešanas punktā saskaņā ar Direktīvas 91/628 noteikumiem jāpārbauda un jāapliecina, ka dzīvnieki ir derīgi braucienam, ka transportlīdzekļa veids, kurā dzīvnieki pamet Kopienas muitas teritoriju, atbilst šīs direktīvas prasībām un ka ir veikti pasākumi, lai veiktu dzīvnieku aprūpi brauciena laikā atbilstoši šīs direktīvas prasībām.

11. Saskaņā ar Regulas Nr. 615/98 2. panta 3. punktu, ja valsts pilnvarots veterinārārsts izvešanas punktā uzskata, ka 2. panta 2. punkta prasības ir pienācīgi ievērotas, viņš to apliecina ar ierakstu: "Regulas Nr. 615/98 2. pantā paredzētās kontroles rezultāti ir apmierinoši" un apzīmogo un paraksta dokumentu, kas ir pierādījums izvešanai no Kopienas muitas teritorijas, vai nu T5 kontroleksemplāra J iedaļā, vai atbilstošākajā vietā valsts dokumentā.

12. Saskaņā ar šīs regulas 5. panta 2. punktu lūgumam izmaksāt eksporta kompensācijas jāpievieno pierādījumi, ka ir ievēroti šīs regulas 1. panta noteikumi. Par šādu pierādījumu kalpo dokuments, kas pierāda, ka dzīvnieki ir pametuši Kopienas muitas teritoriju, un kurā ir izvešanas punktā valsts pilnvarota veterinārārsta sniegts apliecinājums un, nepieciešamības gadījumā, ziņojums par pārbaudi, kurā ir ietverti izmeklējumi, kurus galamērķa trešās valsts kompetenta iestāde ir veikusi, ierodoties dzīvniekiem.

13. Turklāt Regulas Nr. 615/98 5. panta 3. punktā ir noteikts, ka eksporta kompensācijas neizmaksā par dzīvniekiem, kuri pārvedot nobeigušies, vai par dzīvniekiem, par kuriem kompetenta iestāde — ņemot vērā minētā 5. panta 2. punktā noteiktos dokumentus, šīs regulas 4. pantā paredzētos ziņojumus par pārbaudi un/vai jebkādus

8 — OV L 148, 52. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 91/628".

citus tās rīcībā esošus pierādījumus par atbilstību šīs pašas regulas 1. pantā noteiktajām prasībām — uzskata, ka nav ievērota Direktīva 91/628 par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā.

3. Direktīva 91/628

16. Saskaņā ar Direktīvas 91/628 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmo ievilkumu dalībvalstis nodrošina, ka vieta (iekraušanas blīvums), kas paredzēta dzīvniekiem, kā minimums atbilst šīs pašas direktīvas pielikuma VI nodaļā minētajiem cipariem attiecībā uz dzīvniekiem un minētajā nodaļā paredzētajiem transportlīdzekļiem.

14. Jānorāda arī, ka šīs regulas sestais apsvērums liecina, ka tajā ir paredzēts skaidrs noteikums, lai garantētu to eksporta kompensāciju atmaksāšanu, kas, pamatojoties uz dzīvnieku labturības prasībām, tiek uzskatītas par nepamatoti izmaksātām.

17. Šī pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļa ir veltīta iekraušanas blīvumam, kas ir piemērojams liellopiem. Tajā ir noteikta platība kvadrātmetros uz katru dzīvnieku katram transporta veidam un atkarībā no dzīvnieka svara.

15. Minētās regulas 5. panta 7. punktā arī ir noteikts, ka, ja pēc kompensāciju izmaksas tiek konstatēts, ka nav ievērots Kopienu tiesiskais regulējums par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā, attiecīgo kompensācijas daļu uzskata par nepamatoti izmaksātu un atgūst saskaņā ar Komisijas 1987. gada 27. novembra Regulas (EEK) Nr. 3665/87, ar kuru nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanai lauksaimniecības produktiem [9], 11. panta 3.–6. punktu, kuru aizstāj Komisijas 1999. gada 15. aprīļa Regulas (EK) Nr. 800/1999, kurai ir tāds pats priekšmets [10], 52. pants.

18. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 91/628 5. panta A daļas 1. punkta a) apakšpunkta ii) daļu dalībvalstis nodrošina, ka ikvienam pārvadātājam ir atļauja, kas ir derīga visiem mugurkaulnieku transportlīdzekļiem Kopienā, kuru piešķir reģistrācijas dalībvalsts kompetenta iestāde vai — attiecībā uz uzņēmumiem, kas reģistrēti trešā valstī, — Savienības dalībvalsts kompetenta iestāde, pamatojoties uz transporta uzņēmuma atbildīgās personas rakstveidā paustu apņemšanos izpildīt Kopienā spēkā esošo veterināro tiesību aktu prasības.

9 — OV L 351, 1. lpp.
10 — OV L 102, 11. lpp.

19. Turklāt šīs pašas direktīvas 5. panta A daļas 1. punkta c) apakšpunktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, lai visi pārvadātāji dzīvnieku pārvadāšanai izmantotu transportlīdzekļus, kas ir piemēroti tam, lai tiktu nodrošināta Kopienu prasību par labturību pārvadāšanas laikā ievērošana.

B — *Valsts tiesības*

20. Vispārējā administratīvo tiesību likuma (*Algemene Wet Bestuursrecht*) 8:69. pantā ir noteikts:

"1. Tiesa, kurā ir iesniegta prasība, lemj, pamatojoties uz prasības pieteikumu, iesniegtajiem dokumentiem, pirmstiesas izmeklēšanu un lietas izvērtējumu tiesas sēdē.

2. Tiesa pēc savas ierosmes papildina tiesību pamatus.

3. Tiesa var pēc savas iniciatīvas papildināt faktus."

21. Saskaņā ar Likuma par administratīvo tiesvedību ekonomiskajos jautājumos (*Wet bestuursrechtspraak rechtspraak bedrijfsorganisatie*) 19. panta 1. punktu šī tiesību norma ir piemērojama tiesvedībām, kas tiek izskatītas *College van Beroep voor het bedrijfsleven*.

II — Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

22. No lēmuma uzdot prejudiciālu jautājumu izriet, ka 2000. gada 25. janvārī katrs prasītājs pamata lietā deklarēja 300 grūsnas teles eksportēšanai uz Maroku un iesniedza pieteikumu par eksporta kompensācijas izmaksu atbilstoši Regulai Nr. 800/1999.

23. 600 grūsnās teles kopā ar cita uzņēmuma 40 grūsnām telēm tajā pašā dienā Mordaikā (Nīderlande) tika iekrautas īru kuģī *M/S Irish Rose* (turpmāk tekstā — "kuģis"), lai tiktu transportētas uz Kasablanku (Maroka).

24. Valsts pilnvarots veterinārārsts, kurš šo kuģi pārbaudīja izvešanas punktā, apstiprināja kuģi, T5 kontroleksemplārā apliecinot, ka ir

ievērotas Regulas Nr. 615/98 2. panta prasības.

25. Minētais kuģis kuģo ar Īrijas karogu, un tam ir atļauja par kravas izvietošanu 986 m^2 platībā, kuru ir izsniegusi Īrijas Republikas kompetenta iestāde.

26. Veicot pārbaudi atbilstoši Padomes 1989. gada 21. decembra Regulai (EEK) Nr. 4045/89 par dalībvalstu veiktām Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Garantiju nodaļas finansējuma sistēmā ietilpstošo darījumu rūpīgām pārbaudēm un Direktīvas 77/435/EEK atcelšanu [11], prasītāju pamata lietā administratīvajos dokumentos tika atrasts dokuments, no kura izriet, ka kuģim noteiktais maksimālais daudzums dzīvu dzīvnieku pārvadāšanai ir ticis pārsniegts par 111 liellopiem.

27. Padziļinātas izmeklēšanas laikā, kuru veica Vispārējais inspekcijas dienests (*AID*), tika atklāts, ka valsts pilnvarotais veterinārārsts nebija pārbaudījis, vai ir izpildītas dzīvnieku iekraušanas blīvuma standarta prasības atbilstoši Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļai. Turklāt, pamatojoties uz personas, kas pavadīja dzīvniekus braucienā uz Maroku, paskaidrojumiem, Vispārējais inspekcijas dienests secināja, ka pārvadāšanas laikā nav tikušas izpildītas liellopu labturības prasības, kuras ir noteiktas šajā direktīvā, un ka kuģis ir bijis ievērojami pārslogots.

28. Ar 2004. gada 26. marta lēmumiem *Productschap* nolēma piedzīt no prasītājiem pamata lietā izmaksātās kompensācijas un pieprasīja, lai tiktu atmaksātas izmaksātās summas, kā arī papildu 10 %. Tas arī noteica likumiskos procentus.

29. Ar 2004. gada 13. aprīļa vēstulēm abi prasītāji apstrīdēja šos lēmumus.

30. Pēc prasītāju pamata lietā uzklausīšanas 2004. gada 6. maijā *Productschap* 2005. gada 2. un 25. augustā pieņēma lēmumus, kuri ir pamata lietas priekšmets.

31. Ar šiem lēmumiem *Productschap* uzturēja prasību par eksporta kompensācijas piedziņu un atmaksu, tomēr samazināja atmaksājamo summu. Uzskatot, ka tikai tie

11 — OV L 388, 18. lpp. Regula, kas grozīta ar Padomes 2002. gada 28. novembra Regulu (EK) Nr. 2154/2002 (OV L 328, 4. lpp.; turpmāk tekstā — "Regula Nr. 4045/89").

liellopi, kas pārsniedza skaitu, kas bija atļauts 986 m^2 platībā, tika pārvadāti, pārkāpjot Direktīvā 91/628 paredzētās iekraušanas blīvuma standarta prasības, *Productschap* norādīja, ka jāpiedzen un jāatmaksā kompensācija par to kravas daļu, attiecībā uz kuru netika ievērotas dzīvnieku labturības prasības.

32. Tas turklāt rīkojās, ņemot vērā Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļu, saskaņā ar kuru katram dzīvniekam jāpiešķir vismaz 1,70775 m^2 platība. Lai aprēķinātu dzīvnieku skaitu, kuri tika pārvadāti, pārkāpjot šo iekraušanas noteikumu, *Productschap* izdalīja atļauto kuģa platību, proti — 986 m^2 — ar katram dzīvniekam noteikto platību. Tas secināja, ka maksimālais dzīvnieku skaits, kuru varēja pārvadāt ar šo kuģi, ir 577,36 dzīvnieki, tādējādi minētais kuģis tika pārslogots par 62 dzīvniekiem.

33. Pēc tam *Productschap* aprēķināja atmaksājamās kompensācijas daļu, pamatojoties uz pārsniegto pārvadāto dzīvnieku skaitu un proporcionāli prasītāju pamata lietā kopējās kravas daļai. Saskaņā ar šo aprēķinu katram prasītājam tika pieprasīts atmaksāt kompensāciju par 29 dzīvniekiem. Turklāt, piemērojot Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punktu kopā ar šīs pašas regulas 5. panta 4. punktu, atmaksājamā summa tika palielināta par tādu pašu summu.

34. Prasītāji pamata lietā pārsūdzēja šos lēmumus iesniedzējtiesā. Savas prasības pamatojumam tie izvirzīja vairākus pamatus, ar kuriem, pirmkārt, tika norādīts uz valsts pilnvarota veterinārārsta veiktā apliecinājuma pierādījuma raksturu un, otrkārt, tika norādīts, ka nosacījums, kas izriet no Īrijas tiesību akta, saskaņā ar kuru kuģis varēja pārvadāt dzīvniekus tikai 986 m^2 platībā, nav piemērojams transportlīdzeklim, kurš kuģo no Nīderlandes uz Maroku.

35. Tā kā iesniedzējtiesai radās šaubas par Kopienu tiesību interpretāciju, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) a) Vai administratīvai iestādei ir tiesības, atkāpjoties no Regulas Nr. 615/98 2. panta 2. punktā noteiktā valsts pilnvarotā veterinārārsta apliecinājuma, pieņemt lēmumu, ka dzīvnieku pārvadāšana, uz kuru attiecas šis apliecinājums, neatbilst Direktīvas 91/628 nosacījumiem;

b) gadījumā, ja uz 1. jautājuma a) apakšpunktu tiek atbildēts apstiprinoši:

vai šo pilnvaru īstenošanai, ko veic attiecīgā administratīvā iestāde, pamatojoties uz Kopienu tiesībām, ir piemērojami ierobežojumi, un — ja tā — tad kādi?

2) Gadījumā, ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši:

vai dalībvalsts administratīvajai iestādei, vērtējot, vai pastāv tiesības saņemt kompensāciju, piemēram, Regulā Nr. 800/1999 noteiktajos gadījumos, jānosaka, vai attiecībā uz dzīvu dzīvnieku pārvadāšanu tiek ievēroti Kopienu tiesību noteikumi par dzīvnieku labturību, ņemot vērā attiecīgajā dalībvalstī spēkā esošās prasības vai arī prasības, kuras ir spēkā kuģa, ar kuru tiek pārvadāti dzīvi dzīvnieki, karoga valstī, proti, valstī, kura izsniegusi šim kuģim atļauju?

3) Vai Kopienu tiesības uzliek pienākumu pārbaudīt pēc savas ierosmes pamatus, kas izriet no Regulas Nr. 1254/1999 un Regulas Nr. 800/1999, proti, pamatus, kas neietilpst lietas, kas nodota iztiesāšanai valsts tiesā, priekšmetā?

4) Vai formulējums "ir atkarīga no noteikumu, kas ir paredzēti Kopienas tiesību aktos par dzīvnieku labturību, ievērošanas" Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punktā ir interpretējams tādējādi, ka gadījumos, kad tiek konstatēts, ka kuģis, ar kuru tiek pārvadāti dzīvi dzīvnieki, ir piekrauts, pārsniedzot šim kuģim noteikto kravas daudzumu atbilstoši attiecīgajiem noteikumiem par dzīvnieku labturību, Kopienu tiesību normas nav ievērotas tikai attiecībā uz to dzīvnieku skaitu, par kādu ticis pārsniegts apstiprinātais kravas daudzums, vai arī ir uzskatāms, ka šīs tiesību normas nav ievērotas attiecībā uz visiem pārvadātajiem dzīvajiem dzīvniekiem?

5) Vai efektīva Kopienu tiesību piemērošana noteic, ka, veicot pārbaudi pēc savas ierosmes saskaņā ar Kopienu tiesību normām, nav jāievēro princips, kurš ir paredzēts Nīderlandes administratīvā procesa tiesībās un kurš noteic, ka prasītājam, kas uzsāk tiesvedību, nedrīkst radīt nelabvēlīgāku stāvokli par to, kāds tam būtu bijis, ja tiesvedība nebūtu uzsākta?"

III — Analīze

36. Es vispirms atzīmēšu, ka, manuprāt, šajā prejudiciāla nolēmuma procedūrā galvenā nozīme ir divu veidu tiesību normām.

37. Pirmkārt, ir runa par Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otro daļu un Regulas Nr. 615/98 1. pantu, saskaņā ar kuriem eksporta kompensācijas izmaksa ir atkarīga no Kopienu tiesību noteikumu par dzīvnieku labturību un it īpaši dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā ievērošanas. Šajos noteikumos ir paredzēts arī nosacījums eksporta kompensācijas piešķiršanai par dzīviem dzīvniekiem [12].

38. Otrkārt, šajā procesā nozīme ir arī Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punktam. Kā uz to norāda šīs regulas sestais apsvērums, šī tiesību norma paredz garantēt eksporta kompensāciju, kuras tiek uzskatītas par nepamatoti izmaksātām sakarā ar piemērojamo dzīvnieku labturības prasību neievērošanu, atgūšanu. Tā kalpo arī par juridisko pamatu valsts kompetento iestāžu pieņemtiem lēmumiem pieprasīt saņēmējiem atmaksāt eksporta kompensācijas, kuras tiem ir nepamatoti izmaksātas, ja pēc šo kompensāciju izmaksas tiek konstatēts, ka nav ievēroti Kopienu tiesību akti par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā.

39. *Productschap* pieņēma lēmumus, par kuriem tika uzsākta pamata lieta, saskaņā ar Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punktu un piešķiršanas nosacījumu, kas ietverts Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrajā daļā un Regulas Nr. 615/98 1. pantā. Līdz ar to, manuprāt, jāsaprot, ka iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi galvenokārt attiecas uz šo tiesību normu interpretāciju. Atbilstoši Tiesas sniegtajai interpretācijai šai tiesai arī būs jālemj, vai apstrīdētie lēmumi atbilst Kopienu tiesībām.

A — *Par pirmo jautājumu*

40. Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas zināt, vai Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir

12 — Šajā sakarā skat. 2008. gada 17. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-37/06 un C-58/06 *Viamex Agrar Handel* un *ZVK* (Krājums, I-69. lpp., 37. punkts) un 2008. gada 13. marta spriedumu lietā C-96/06 *Viamex Agrar Handel* (Krājums, I-1413. lpp., 46. punkts).

jāinterpretē tādējādi, ka valsts kompetenta iestāde eksporta kompensāciju jautājumos var pieņemt lēmumu, ka dzīvnieku pārvadāšana netika veikta atbilstoši Direktīvas 91/628 tiesību normām, lai gan valsts pilnvarots veterinārārsts atbilstoši Regulas Nr. 615/98 2. panta 3. punktam iepriekš apliecināja, ka šis transportlīdzeklis atbilst Direktīvas 91/628 tiesību normām. Apstiprinošas atbildes gadījumā šī tiesa lūdz Tiesu arī precizēt šīs kompetences apmēru.

41. Tāpat kā Nīderlandes un Grieķijas valdības un Eiropas Kopienu Komisija es uzskatu, ka uz pirmo šī jautājuma daļu jāatbild apstiprinoši šādu iemeslu dēļ.

42. Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otro daļu un Regulas Nr. 615/98 1. pantu Kopienu tiesību normu, it īpaši to, kas ietvertas Direktīvā 91/628 attiecībā uz dzīvu liellopu šķirnes dzīvnieku labturību pārvadāšanas laikā, ievērošana ir uzskatāma par dzīvu dzīvnieku eksporta kompensācijas piešķiršanas nosacījumu.

43. Saskaņā ar Regulas Nr. 615/98 5. panta 2. punkta otro daļu valsts pilnvarota veterinārārsta sniegts apliecinājums dzīvnieku izvešanas punktā no Kopienu muitas teritorijas līdz ar, nepieciešamības gadījumā, ziņojumu par pārbaudi, kurā ir ietverti izmeklējumi, kurus, ierodoties dzīvniekiem, ir veikusi galamērķa trešās valsts kompetenta iestāde, ir uzskatāmi par pierādījumiem, ka šis piešķiršanas nosacījums ir izpildīts, un tie ir jāpievieno lūgumam izmaksāt eksporta kompensāciju.

44. Lai gan šī pierādījuma iesniegšana ir nepieciešama šāda maksājuma saņemšanai, tomēr nav runas par absolūtu tiesību uz samaksu garantiju, kā par to skaidri liecina Regulas Nr. 615/98 5. panta 3. punkta redakcija. Es atgādinu, ka saskaņā ar šo tiesību normu eksporta kompensācija netiek maksāta par dzīvniekiem, par kuriem kompetenta iestāde — ņemot vērā minētā 5. panta 2. punktā noteiktos dokumentus, šīs regulas 4. pantā paredzētos ziņojumus par pārbaudi *un/vai jebkādus citus tās rīcībā esošus pierādījumus par atbilstību šīs pašas regulas 1. pantā noteiktajām prasībām* — uzskata, ka nav ievērota Direktīva 91/628 par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā.

45. Ar minēto tiesību normu iestādēm, kuras veic maksājumus, tiek piešķirta ļoti liela

rīcības brīvība atsaukties uz visiem pierādījumiem, kas skar dzīvnieku labturību [13], lai pierādītu, ka nav ievērota Direktīva 91/628, nolūkā pamatot atteikumu izmaksāt pieprasīto eksporta kompensāciju. Tādējādi valsts pilnvarota veterinārārsta izsniegtam apliecinājumam izvešanas punktā no Kopienas muitas teritorijas ir relatīvs raksturs tādā ziņā, ka pirms samaksas to var apstrīdēt ar citiem pierādījumiem.

46. Tiesa šo analīzi nesen apstiprināja un precizēja iepriekš minētajā spriedumā lietā *Viamex Agrar Handel*. Tā cita starpā norādīja, ka tas, ka eksportētājs iesniedz dokumentus, kas paredzēti attiecīgi Regulas Nr. 615/98 2. panta 3. punktā un 3. panta 2. punktā, "nav uzskatāms par neapgāžamu pierādījumu, ka ir ievēroti gan šīs regulas 1. panta nosacījumi, gan izpildīta Direktīva 91/628. Faktiski šie pierādījumi ir pietiekoši tikai tiktāl, ciktāl kompetentas valsts iestādes rīcībā nav informācijas, kura tai ļautu secināt, ka nav izpildīta direktīva" [14]. Tiesa no tā secināja, ka, "lai arī eksportētājs ir iesniedzis dokumentus saskaņā ar Regulas Nr. 615/98 5. panta 2. punktu, kompetenta iestāde, piemērojot iepriekš minētās regulas 5. panta 3. punktu, var uzskatīt, ka nav izpildīta Direktīva 91/628" [15].

47. Šajā pašā spriedumā Tiesa arī precizēja, ka "Regulas Nr. 615/98 5. panta 3. punktu nevar interpretēt tādā nozīmē, ka ar to kompetentajai valsts iestādei tiek atļauts patvaļīgi apšaubīt pierādījumus, kurus eksportētājs ir pievienojis savam eksporta kompensācijas pieteikumam" [16]. Līdz ar to tā noteica kompetentās iestādes rīcības brīvības robežas attiecībā uz pierādījumu, kas var tikt ņemti vērā, raksturu un spēku.

48. Tādējādi saskaņā ar Tiesas nolemto par šo pierādījumu spēku "kompetenta iestāde var atzīt, ka nav izpildīta Direktīva 91/628, tikai ņemot vērā Regulas Nr. 615/98 5. panta 2. punktā paredzētos dokumentus par dzīvnieku veselību, 4. pantā paredzētos pārbaudes ziņojumus un/vai jebkādus citus tās rīcībā esošus pierādījumus par minētās regulas 1. pantā paredzēto noteikumu ievērošanu" [17].

13 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Viamex Agrar Handel* un *ZVK*, 41. punkts.
14 — 34. punkts.
15 — 44. punkts.
16 — 38. punkts.
17 — 39. punkts un tajā minētā judikatūra.

49. Turklāt, runājot par pierādījumu, kas var tikt ņemti vērā, spēku, Tiesa noteica, ka "kompetentajai iestādei saskaņā ar Regulas Nr. 615/98 5. panta 3. punktu ir jāpamatojas uz objektīviem un konkrētiem pierādījumiem par dzīvnieku labturību, lai varētu atzīt, ka ar dokumentiem, kurus eksportētājs pievienoja savam eksporta kompensācijas pieteikumam, nevar pierādīt, ka pārvadājuma laikā ir izpildīti Direktīvas 91/628 noteikumi, un ka eksportētājam vajadzības gadījumā ir pienākums pierādīt, kāpēc pierādījumi, pamatojoties uz kuriem kompetenta iestāde uzskatīja, ka nav izpildīta Regula Nr. 615/98 un Direktīva 91/628, nav izmantojami" [18]. Kompetentajai iestādei arī "jāpamato savs lēmums, norādot uz iemesliem, kuru dēļ tā uzskatīja, ka eksportētāja iesniegtie pierādījumi neļauj tai secināt, ka ir izpildīti Direktīvas 91/628 noteikumi" [19].

50. Visbeidzot, kompetentajai iestādei paliek plaša rīcības brīvība attiecībā uz tiesību uz eksporta kompensācijas izmaksu esamību un pamatotību, ja vien šī iestāde pamatojas uz objektīviem pierādījumiem, kas attiecas uz dzīvnieku labturību, un pienācīgi pamato lēmumu neizmaksāt šo kompensāciju.

51. Manuprāt, tāda pati argumentācija jāpiemēro, ja kompetentas iestādes rīcībā ne tikai pirms eksporta kompensācijas izmaksas, bet arī pēc tam nonāk pierādījumi, ka Direktīva 91/628 nav tikusi ievērota.

52. Apgalvojot pretējo, Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punkts zaudētu lietderīgo ietekmi. Kā es to jau iepriekš norādīju, šis pants ir juridiskais pamats pieprasījumam atmaksāt nepamatoti izmaksāto eksporta kompensāciju, ja pēc tam, kad tās ir izmaksātas, ir konstatēts, ka nav ievēroti attiecīgie Kopienu tiesību akti par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā. Visus šos objektīvos pierādījumus, kas attiecas uz dzīvnieku labturību un ir iegūti, veicot pārbaudes *a posteriori*, manuprāt, var izmantot par pamatojumu pilnvarotā maksātāja vērtējumam, ka sākotnēji piešķirtās eksporta kompensācijas ir nepamatotas.

53. Piebildīšu, ka interpretācija, saskaņā ar kuru valsts pilnvarota veterinārārsta sniegtam apliecinājumam tiktu piešķirta neapstrīdama pierādījuma vērtība, neatbilstu pārbaudēm, kas tiktu veiktas *a posteriori* saskaņā ar Regulu

18 — 41. punkts un tajā minētā judikatūra.
19 — 42. punkts.

Nr. 4045/89, un kaitētu šo pārbaužu efektivitātei.

54. Saskaņā ar šīs regulas 1. panta 1. punktu tās mērķis ir, lai tiktu veikta pārbaude, vai darījumi, kuri ir tieši vai netieši saistīti ar ELVGF (Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds) Garantiju nodaļas finansējuma sistēmu, faktiski ir veikti un vai tie ir veikti pareizi, pamatojoties uz uzņēmumu, kuri saņem maksājumus, tirdzniecības dokumentu rūpīgu pārbaudi. Ar šādiem dokumentiem, kas ir plaši definēti šīs regulas 1. panta 2. punktā [20], var, kā tas ir pamata lietā, apstrīdēt valsts pilnvarota veterinārārsta apliecinājumu un izraisīt eksporta kompensācijas, kura vēlāk ir tikusi atzīta kā nepamatoti izmaksāta, atmaksu.

eksporta kompensāciju maksājumu jautājumos var pieņemt lēmumu, ka dzīvnieku pārvadāšana netika veikta atbilstoši Direktīvas 91/628 tiesību normām, pat ja valsts pilnvarots veterinārārsts atbilstoši Regulas Nr. 615/98 2. panta 3. punktam iepriekš ir apliecinājis, ka šis transportlīdzeklis atbilst Direktīvas 91/628 tiesību normām. Lai nonāktu pie šāda secinājuma, valsts kompetentajai iestādei, apšaubot eksportētāja iesniegtos dokumentus, ir jāpamatojas uz objektīviem pierādījumiem, kas attiecas uz dzīvnieku labturību, un pienācīgi jāpamato lēmums, ar kuru tiek nolemts pieprasīt atmaksāt eksporta kompensāciju.

B — *Par otro jautājumu*

55. Tādēļ es uzskatu, ka iesniedzējtiesai ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts kompetenta iestāde

56. Uzdodot otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesu atbildēt, vai Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka eksporta dalībvalsts kompetentajai iestādei, lai konstatētu, ka pārvadāšanas laikā nav tikušas ievērotas attiecīgās Kopienu tiesību normas par dzīvnieku labturību, ir jāņem vērā tiesību normas, kas ir spēkā šajā dalībvalstī, vai arī tās, kas ir spēkā kuģa, ar kuru tiek pārvadāti dzīvnieki, karoga dalībvalstī.

20 — Saskaņā ar šo tiesību normu tirdzniecības dokumenti tiek definēti kā "visi grāmatvedības dokumenti, reģistri, kvītis un apstiprinošie dokumenti, pārskati, ražošanas un kvalitātes dokumentācija, kā arī sarakste, kas attiecas uz uzņēmuma komercdarbību, kā arī komercdati jebkādā formā, tostarp elektroniski saglabāti dati, ciktāl šie dokumenti tieši vai netieši attiecas uz 1. punktā minētajiem darījumiem".

57. Lai izprastu šī jautājuma izcelsmi un nozīmi, es atgādinu, ka prasības pamatojumam iesniedzējtiesā prasītāji pamata lietā norādīja, ka nosacījums, kas izriet no Īrijas tiesību akta, saskaņā ar kuru kuģis varēja pārvadāt dzīvniekus tikai 986 m^2 platībā, nav piemērojams transportlīdzeklim, kurš kuģo no Nīderlandes uz Maroku. Šķiet, ka šie lietas dalībnieki arī uzskata, ka tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, lai noteiktu platību, kuru kuģis varēja izmantot dzīvnieku pārvadāšanai, nozīmīgas ir tikai mazāk ierobežojošas tiesību normas, kuras ir spēkā Nīderlandē.

58. Tiktāl, ciktāl platība ir tā, kas kalpo par atskaites punktu, lai pārbaudītu, vai tiek ievērotas Kopienu prasības attiecībā uz Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļā noteikto iekraušanas blīvumu, ir būtiski noteikt, vai gadījumā, kurš attiecas uz dzīvnieku pārvadāšanu no Nīderlandes, izmantojot kuģi, kurš kuģo ar Īrijas karogu, tas, ka kompetenta eksporta dalībvalsts iestāde ņem vērā atļauju, kas piešķirta saskaņā ar Īrijas tiesību normām, lai varētu noteikt platību, kas ir pieejama uz kuģa dzīvnieku pārvadāšanai, atbilst Kopienu tiesībām.

59. Es uzskatu, ka tas tā ir.

60. Vispirms es atgādinu, ka saskaņā ar Direktīvas 91/628 5. panta A daļas 1. punkta a) apakšpunkta ii) daļu dalībvalstis nodrošina, ka uz ikvienu pārvadātāju attiecas atļauja, kas derīga visiem mugurkaulnieku pārvadājumiem, kuru piešķir reģistrācijas dalībvalsts kompetenta iestāde.

61. Attiecībā tieši uz transportlīdzekļiem šīs direktīvas 5. panta A daļas 1. punkta c) apakšpunktā vispārēji ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai ikviens pārvadātājs dzīvnieku pārvadāšanā izmantotu transportlīdzekļus, kas nodrošina atbilstību Kopienas prasībām attiecībā uz labturību pārvadāšanas laikā.

62. Lai pārbaudītu šī pienākuma ievērošanu eksporta kompensācijas sistēmas ietvaros, Regulas Nr. 615/98 2. panta 2. punktā ir noteikts, ka valsts pilnvarotam veterinārārstam dzīvnieku izvešanas punktā ir jāpārbauda un jāapliecina, ka transportlīdzekļa, ar kuru šie dzīvnieki tiek izvesti no Kopienas muitas teritorijas, veids atbilst Direktīvas 91/628 noteikumiem.

63. Tālāk jānorāda, ka, lai tiktu garantēta eksporta kompensāciju piešķiršanas nosacījumu vienāda piemērošana, Kopienu likum-

devējs ir pakļāvis to izmaksu Kopienu tiesību normu par dzīvnieku labturību pārvadāšanas laikā ievērošanai, nevis valsts tiesību normu ievērošanai, kas katrā dalībvalstī var atšķirties.

64. It īpaši attiecībā uz pamata lietu tiesības uz eksporta kompensāciju attiecas uz Kopienu prasību par iekraušanas blīvumu, kas noteiktas Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļā, ievērošanu. Es atgādinu, ka šādas prasības tiek noteiktas katram transporta veidam atkarībā no dzīvnieka svara, mērot platību kvadrātmetros uz dzīvnieku.

65. Lai praktiski noteiktu šo prasību ievērošanu, par pamatu jāņem kuģa platība, kas ir piemērota dzīvnieku pārvadāšanai. Tomēr Direktīvā 91/628 nav ietverti noteikumi, kas ļautu šo virsmu aprēķināt precīzi. Tādējādi dalībvalstīm ir jāparedz normas, kas ļauj noteikt platību uz kuģa, kas ir piemērota dzīvnieku pārvadāšanai. Tieši, piemērojot šīs normas, Īrijas kompetenta iestāde piešķīra atļauju pamata lietā minētajam kuģim 986 m^2 platībai.

66. Tā kā kuģis, attiecībā uz kuru ir piešķirta atļauja, dalībvalstī, ar kuras karogu tas kuģo, var tikt izmantots, kā tas ir pamata lietā, lai pārvadātu dzīvniekus no citas dalībvalstis, šai pēdējai minētai dalībvalstij jāatzīst šī atļauja. Šādā situācijā savstarpējas atzīšanas principa piemērošana nepieļauj, ka vienam un tam pašam kuģim platība, kas ir pieejama dzīvnieku pārvadāšanai un kas tiek ņemta vērā, lai pārbaudītu, vai tiek ievērotas Kopienu prasības attiecībā uz iekraušanas blīvumu, atšķirtos atkarībā no izvešanas dalībvalsts. Šāda savstarpējas atzīšanas principa īstenošana arī pilnībā garantē, ka tiesības uz eksporta kompensāciju par dzīvnieku pārvadāšanu vienā un tajā pašā kuģī tiks noteiktas vienotā veidā neatkarīgi no izvešanas dalībvalsts.

67. Tādējādi es ierosinu Tiesai nospriest, ka Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka eksporta dalībvalsts kompetentajai iestādei, lai noteiktu, ka pārvadāšanas laikā nav tikušas ievērotas Direktīvas 91/628 pielikuma

VI nodaļas 47. punkta B daļā noteiktās prasības par iekraušanas blīvumu, jāņem vērā tiesību normas, kuras ir spēkā kuģa, ar kuru tiek pārvadāti dzīvnieki, karoga dalībvalstī un kas ļauj noteikt šī kuģa platību, kas ir pieejama dzīvnieku pārvadāšanai, atzīstot atļauju, kuru šim kuģim ir piešķīrusi šīs pēdējās valsts kompetenta iestāde.

68. Pirms trešā jautājuma izpētes, kurš kopā ar piekto jautājumu ir īpaši nozīmīgs attiecībā uz problemātiku par Kopienu tiesību piemērošanu pēc savas ierosmes, manuprāt, ir jāatbild uz ceturto jautājumu.

C — *Par ceturto jautājumu*

69. No atbildēm, kādas es ierosinu Tiesai sniegt uz pirmajiem diviem jautājumiem, izriet, ka, manuprāt, *Productschap* savos lēmumos, kas ir pamata lietas prasības pamatā, pamatoti ir ņēmis vērā objektīvos pierādījumus, kuri izriet no *a posteriori* veiktām pārbaudēm un ir pretrunā valsts pilnvarota veterinārārsta apliecinājumam, kā arī pierāda, ka kuģis ir bijis ievērojami pārslogots, ņemot vērā Kopienu prasības par iekraušanas blīvumu. Tas arī pamatoti izmantoja atļauto platību 986 m^2 apmērā kā atskaites punktu, lai precīzi pārbaudītu šo prasību ievērošanu.

70. Es atgādinu, ka pretēji tam, kas tika noteikts pirmajos lēmumos, kuri ir datēti ar 2004. gada 26. martu un kuros *Productschap* pieprasīja prasītājiem pamata lietā atmaksāt tiem piešķirto eksporta kompensāciju pilnā apmērā, tas galu galā, pamatojoties uz prasītāju iesniegto sūdzību, nolēma pieprasīto atmaksājamo summu samazināt. *Productshap* uzskatīja, ka tikai tie liellopi, kuru skaits pārsniedza atļauto skaitu 986 m^2 platībai, tika pārvadāti, pārkāpjot Direktīvā 91/628 paredzētās normas, tādēļ tas katram prasītājam pamata lietā pieprasīja atmaksāt eksporta kompensāciju tikai par 29 dzīvniekiem.

71. Lēmumā uzdot prejudiciālu jautājumu *College van Beroep voor het bedrijfsleven* pauž bažas par veidu, kādā ir noteiktas prasītāju pamata lietā tiesības uz kompensāciju. Tā uzskata, ka drīzāk būtu jāuzskata, ka konstatētā svara pārsniegšana izraisīja noteikumu par labturību pārkāpumu attiecībā uz visiem pārvadātajiem dzīvniekiem, jo svara pārsniegšana ietekmēja 640 grūsnas teles,

nevis tikai 62 teles, uz kurām atsaucas *Productschap* apstrīdētajos lēmumos. Līdz ar to tā norāda, ka atmaksāšanas pieprasījumam bija jāattiecas uz visu iegūto kompensāciju.

72. Tādēļ *College van Beroep voor het bedrijfsleven* būtībā lūdz Tiesu atbildēt, vai Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja tiek konstatēts, ka nav tikušas ievērotas Kopienas prasības par Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļā noteikto iekraušanas blīvumu, jāuzskata, ka eksporta kompensācija ir izmaksāta nepamatoti attiecībā uz visiem pārvadātajiem dzīvniekiem vai tikai attiecībā uz tiem dzīvniekiem, kas pārsniedza noteikto skaitu?

73. Es uzskatu, ka gadījumā, kad šīs prasības ir pārkāptas, būtībā jāuzskata, ka eksporta kompensācija ir nepamatoti izmaksāta attiecībā uz visiem pārvadātajiem dzīvniekiem.

74. Kā to pamatoti norāda Grieķijas un Ungārijas valdības un Komisija, ja kopējā platība, kas uz kuģa ir pieejama dzīvnieku pārvadāšanai, dalīta ar patiesībā pārvadāto dzīvnieku skaitu, neatbilst Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļā noteiktajai platībai uz vienu dzīvnieku, loģiski būtu secināt, ka Kopienu tiesību normas par iekraušanas blīvumu nav tikušas ievērotas attiecībā uz katru pārvadāto dzīvnieku. Šādā situācijā samazinās katram dzīvniekam atvēlētā vieta, jo dzīvnieku skaits uz kuģa pārsniedz saskaņā ar šīm tiesību normām atļauto skaitu. Kā to norāda Grieķijas valdība, svara pārsniegšana uz kuģa ierobežo dzīvnieku fiziskās kustības, samazina vietu, kas nepieciešama to komfortam, palielina risku, ka dzīvnieki savainosies, un rada smagus pārvadāšanas apstākļus visiem pārvadātajiem dzīvniekiem, ne tikai tiem dzīvniekiem, kas pārsniedz noteikto skaitu.

75. Šādā situācijā, kā arī, cita starpā, situācijā, kurā tiek konstatēti Kopienas prasību pārkāpumi attiecībā uz ceļojuma ilgumu un atpūtu, kā tas ir šajā gadījumā, es uzskatu, ka "attiecīgā kompensācijas daļa", kas tiek uzskatīta par nepamatoti izmaksātu un ir jāatgūst saskaņā ar Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punktu, būtībā ir sākotnēji izmaksātās eksporta kompensācijas kopējais apmērs.

76. Tomēr, kā to pārliecinoši norāda Nīderlandes un Ungārijas valdības, šāds konstatējums būtu jāgroza, ja tiktu pierādīts, ka kuģa pārveidošanas rezultātā vairākiem dzīvniekiem pārvadāšanas laikā bija pieejama vieta, kas atbilst Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļas prasībām. Tā tas būtu gadījumā, ja, piemēram, vairāki dzīvnieki būtu iekrauti tādos kuģa nodalījumos, kas atbilst šīm prasībām.

77. Ņemot vērā šos faktus, es iesaku Tiesai atbildēt, ka Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja tiek konstatēts, ka nav ievērotas Kopienu prasības par Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļā noteikto iekraušanas blīvumu, jāuzskata, ka eksporta kompensācija ir nepamatoti izmaksāta attiecībā uz visiem pārvadātajiem dzīvniekiem, izņemot, ja maksājuma saņēmējs iesniedz pierādījumus, ka, pārveidojot kuģi, vairākiem dzīvniekiem pārvadāšanas laikā bija pieejama vieta, kas atbilst šīm prasībām.

78. Kā es jau iepriekš norādīju, no lēmuma uzdot prejudiciālu jautājumu izriet, ka *College van Beroep voor het bedrijfsleven*, ņemot vērā lietas materiālos esošos faktus, šķiet, uzskata, ka Kopienu tiesību normas par iekraušanas blīvumu pamata lietā tika pārkāptas attiecībā uz visiem pārvadātajiem dzīvniekiem. No tā izriet, ka šī tiesa uzskata, ka valsts kompetentajai iestādei vajadzēja pieprasīt, lai prasītāji pamata lietā atmaksā visu sākotnēji izmaksāto eksporta kompensāciju. Turklāt šāda sākotnēji bija šīs iestādes pozīcija, kas tika pausta tās pirmajos lēmumos, kuri tika pieņemti 2004. gada 26. martā.

79. Iesniedzējtiesa tomēr norāda, ka tā šaubās par savām pilnvarām apšaubīt lēmumus, kuri ir prasības priekšmets pamata lietā, pamatojoties uz šādu argumentu.

80. Tā norāda, ka Vispārējā administratīvo tiesību likuma 8:69. pantā ir noteikts, ka valsts tiesa novērtē tai iesniegtos strīdīgos jautājumus, kas būtībā tai liedz ņemt vērā argumentus, kas pārsniedz lietas dalībnieku noteiktās prasības robežas. Tādēļ tā uzdod Tiesai trešo jautājumu, kurš attiecas uz Kopienu tiesību piemērošanu pēc savas ierosmes.

81. Turklāt iesniedzējtiesa paskaidro, ka tā ir saskārusies ar vēl vienu šķērsli, kurš izriet no Nīderlandes administratīvā procesa tiesībām. Runa ir par *reformatio in pejus* aizlieguma principu. Saskaņā ar šo principu prasītājs prasības iesniegšanas rezultātā nevar nonākt nelabvēlīgākā situācijā, nekā viņš būtu atradies, ja nebūtu uzsācis tiesvedību [21].

82. Iesniedzējtiesa šajā sakarā norāda, ka sekas, kuras tā varētu radīt, pamatojoties uz apgalvojumu, saskaņā ar kuru *Productschap* nepamatoti ierobežoja no prasītājiem pamata lietā pieprasīto atmaksājamo summu, nostādītu prasītājus nelabvēlīgākā situācijā par to, kādā tie atradās brīdī, kad apstrīdēja 2005. gada 2. un 25. augusta lēmumus. Tie zaudētu arī to kompensācijas daļu, kuru *Productschap* ar šiem lēmumiem tiem nepieprasīja atmaksāt.

21 — *Reformatio in pejus* aizliegums, lai arī netiešā veidā, ir atrodams arī Vispārējā administratīvo tiesību likuma 8:69. pantā. No dalībvalstu tiesību analīzes izriet, ka tāpat kā Nīderlandes administratīvajās tiesībās *reformatio in pejus* aizlieguma princips ir cieši saistīts ar principu, saskaņā ar kuru lietas dalībnieki brīvi nosaka prasības priekšmetu, jeb "dispozitivitātes principu". Tomēr, kā tas ir noteikts likumā vai plaši atzīts judikatūrā, *reformatio in pejus* aizliegums izriet no priekšstata, saskaņā ar kuru lietas dalībnieks, kurš izmanto tiesiskās aizsardzības līdzekli, to dara, lai izmantotu un aizsargātu savas intereses, kuras ir formulētas un noteiktas tiesai iesniegtajā pieteikumā. Dažādās tiesībās tiek izvirzīti arī vispārīgāki apsvērumi. Šie apsvērumi attiecas uz tiesisko drošību un it īpaši uz indivīdu paļāvību apstākļos, kad tiek īstenots tiesiskums, proti, paļāvību, kas neļauj pasliktināt situāciju, kuru, izmantojot tiesiskās aizsardzības līdzekli, gluži otrādi, ir gribēts uzlabot.

83. Tādēļ iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, Kopienu tiesību efektīva piemērošana tai liek atkāpties no šī valsts procesuālā noteikuma. Tāds ir piektā jautājuma priekšmets.

84. Izklāstā, kurš tūlīt sekos, es pētīšu trešo un piekto jautājumu kopā.

D — *Par trešo un piekto jautājumu*

85. Uzdodot trešo un piekto jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesu atbildēt, vai tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, Kopienu tiesības uzliek pienākumu valsts tiesai veikt valsts administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi pēc savas ierosmes, ievērojot pamatus, kuri izriet no Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrās daļas, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. panta un 5. panta 7. punkta pārkāpuma, tostarp gadījumā, ja šādas pārbaudes rezultātā prasītājs pamata lietā tiktu nostādīts nelabvēlīgākā situācijā par to, kādā tas atrastos, ja nebūtu uzsācis tiesvedību.

86. Nīderlandes un Grieķijas valdības tāpat kā Komisija uzskata, ka uz šo jautājumu jāatbild noliedzoši. Savukārt Ungārijas valdība pauž atšķirīgu viedokli tiktāl, ciktāl tā sākumā atbalsta, ka valsts tiesai ir jāveic attiecīgo Kopienu tiesību normu izpēte pēc savas ierosmes, tomēr vēlāk tā uzskata, ka Kopienu tiesību efektīvai piemērošanai nav nepieciešams, lai šīs izpētes rezultātā nāktos atkāpties no Nīderlandes administratīvajā procesā paredzētā principa, saskaņā ar kuru indivīds, kurš ir uzsācis tiesvedību, nevar atrasties nelabvēlīgākā situācijā par to, kādā viņš būtu atradies tiesvedības neesamības gadījumā.

87. Vispirms norādīšu, ka, manuprāt, Tiesai uz šo jautājumu būtu jāatbild apstiprinoši.

88. Mēs redzējām, ka valsts procesuālo tiesību norma, kura ierobežo tiesiskuma pārbaudes apmēru, kuru var veikt iesniedzējtiesa, ir ietverta Vispārējā administratīvo tiesību likuma 8:69. pantā.

89. Tā kā šī pati tiesību norma tika piemērota apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c. [22], kurās spriedums tika pasludināts 2007. gada 7. jūnijā, un tā kā šajā spriedumā tika ietverts judikatūras par Kopienu tiesību piemērošanu, ko valsts tiesa veic pēc savas ierosmes, kopsavilkums, tas kalpos par manas argumentācijas atskaites punktu. Līdz ar to, pirms izskaidrot iemeslus, kādēļ es uzskatu, ka šis spriedums nesniedz apmierinošu risinājumu šajā lietā, es sākšu, aprakstot kontekstu, kādā šis spriedums tika taisīts, un pēc tam to, ko Tiesa nolēma.

90. Lietā, kura bija pamats iepriekš minētajam spriedumam apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c., tiesvedība pamata lietā norisinājās starp liellopu audzētājiem un Liellopu un gaļas kontroles valsts dienesta direktoru par tā pieņemtajiem lēmumiem. Saskaņā ar šiem lēmumiem visi pārnadžu dzīvnieki, kas atradās viņu saimniecībās, bija jāuzskata par iespējami ar mutes un nagu sērgas vīrusu inficētiem dzīvniekiem, jo, tā kā tuvumā tika konstatēta mutes un nagu sērga, nebija izslēgts, ka šajās lauku saimniecībās esošie dzīvnieki varētu būt inficēti ar šo slimību. Līdz ar to šos dzīvniekus vajadzēja vakcinēt un vēlāk nokaut.

91. Prasības, kura tika iesniegta *College van Beroep voor het bedrijfsleven*, ietvaros prasītāji pamata lietā vēlējās apstrīdēt šo lēmumu tiesiskumu. To pamatu vidū, kuri tika izvirzīti

22 — No C-222/05 līdz C-225/05 (Krājums, I-4233. lpp.).

prasības pamatojumam, netika norādīti vairāki pamati, kas turpretī bija izvirzīti līdzīgās lietās, kas tika izskatītas tajā pašā tiesā [23]. Ar šiem pamatiem tika apgalvots, ka Liellopu un gaļas kontroles valsts dienesta direktoram nebija tiesību veikt mutes un nagu sērgas kontroles pasākumus, pamatojoties uz *ID-Lelystad BV* laboratorijas veikto analīžu rezultātiem, jo atbilstoši Padomes 1985. gada 18. novembra Direktīvai 85/511/EEK, ar ko ievieš Kopienas pasākumus mutes un nagu sērgas kontrolei [24], tā nebija tiesīga tās veikt, turklāt direktors nevarēja pamatot attiecīgos pasākumus tikai ar šīs laboratorijas nosūtītā faksa saturu.

92. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu *College van Beroep voor het bedrijfsleven* konstatēja, ka šie pamati varētu ietekmēt tiesvedību, kuras tai ir jāizskata, rezultātus. Tomēr tā norādīja, ka, tā kā šie pamati tai nebija iesniegti, valsts procesuālie noteikumi liedz tos ņemt vērā. No Vispārējā administratīvo tiesību likuma 8:69. panta izriet, ka tiesa nelemj par strīda aspektiem, kuri tai nav iesniegti izskatīšanai. Lai gan šī panta 2. punktā tiešām ir paredzēts, ka tiesa pēc savas ierosmes papildina tiesību pamatus, tomēr no minētā noteikuma būtu jāsecina, ka tiesa ietērpj juridiskā formā iebildumus, kurus prasītājs izvirzījis pret apstrīdēto administratīvo aktu. Turklāt tiesai tiek noteikts pienākums veikt kāda jautājuma izskatīšanu pēc savas ierosmes tikai gadījumos, kad tiek piemēroti sabiedriskās kārtības noteikumi, kas Nīderlandes tiesībās ir noteikti kā noteikumi par administratīvo iestāžu un pašas tiesas pilnvarām, kā arī noteikumi par pieņemamību.

93. Ņemot vērā šos faktus, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* vēlējās zināt, vai tai saskaņā ar Kopienu tiesībām ir jāņem vērā argumenti, kas izriet no šīm tiesībām un kurus nav izvirzījuši prasītāji pamata lietā. Tā uzskata, ka rodas jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma, kas noteic, ka tiesnesis nevar novērtēt pamatus, kas ir ārpus tiesvedības robežām, nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību īstenošanu, kuras izriet no Kopienu tiesību sistēmas.

94. Lai sniegtu atbildi, Tiesa kā parasti pamatojās uz apsvērumu, ka, "ja nav Kopienu tiesiskā regulējuma attiecīgajā jautājumā, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas un tiesvedības procesuālie noteikumi, kam jānodrošina to tiesību aizsardzība, kuras attiecīgajām personām piešķir Kopienu tiesības, turklāt,

23 — Šīs lietas ir pamats spriedumam, kas tika pasludināts 2006. gada 15. jūnijā lietā C-28/05 *Dokter* u.c. (Krājums, I-5431. lpp.).

24 — OV L 315, 11. lpp. Direktīva, kas grozīta ar Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvu 90/423/EEK (OV L 224, 13. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 85/511").

pirmkārt, šie noteikumi nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par tiem, kas attiecas uz līdzīgām vietēja rakstura prasībām (līdzvērtības princips), un, otrkārt, tie nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību īstenošanu, kas izriet no Kopienu tiesību sistēmas (efektivitātes princips)" [25].

95. Pirmkārt, runājot par līdzvērtības principu, Tiesa norādīja, ka Direktīvā 85/511 ietvertās normas nevar uzskatīt par līdzvērtīgām valsts sabiedriskās kārtības noteikumiem Nīderlandes tiesību izpratnē. No tā Tiesa secināja, ka līdzvērtības principa piemērošana nenozīmē, ka iesniedzējtiesai būtu pienākums pēc savas ierosmes pārbaudīt attiecīgo administratīvo aktu tiesiskumu atbilstoši kritērijiem, kas izriet no šīs direktīvas [26].

96. Tā arī norādīja, ka, "lai gan šie noteikumi ir saistīti ar sabiedrības veselības politiku, pamata lietās tie būtībā tika izmantoti, lai ņemtu vērā attiecīgo personu privātās intereses, uz kurām attiecās mutes un nagu sērgas kontroles pasākumi" [27].

97. Otrkārt, attiecībā uz efektivitātes principu Tiesa vispirms atgādināja, ka no tās judikatūras izriet, ka "ikreiz, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma padara Kopienu tiesību sistēmā privātpersonām piešķirto tiesību īstenošanu par neiespējamu vai pārmērīgi grūtu, tas ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi tiesvedībā, tās norisi un īpatnības kopumā dažādās valsts tiesu instancēs. Šajā ziņā attiecīgajos gadījumos ir jāņem vērā tādi principi, kas ir valsts tiesu sistēmas pamatā, kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un efektīva procesa norise" [28].

98. Pēc tam Tiesa atgādināja 1995. gada 14. decembra spriedumā apvienotajās lietās *van Schijndel* un *van Veen* [29] nolemto.

99. Šajā spriedumā Tiesa izvērtēja tāda Nīderlandes tiesību principa atbilstību efektivitātes principam, saskaņā ar kuru tiesas tiesības izvirzīt pamatus pēc savas ierosmes valsts civilprocesa ietvaros ierobežo tiesas pienākums ievērot tiesvedības priekšmetu, kuru ir noteikuši lietas dalībnieki, un pamatot nolēmumu ar faktiem, kas tai ir iesniegti.

25 — 28. punkts un tajā minētā judikatūra.
26 — 29.–31. punkts.
27 — 32. punkts.
28 — 33. punkts un tajā minētā judikatūra.
29 — C-430/93 un C-431/93 (*Recueil*, I-4705. lpp.).

100. Tā norādīja, ka šādu valsts tiesas tiesību ierobežojumu attaisno "princips, saskaņā ar kuru tiesvedības ierosināšana ir lietas dalībnieku kompetencē, un tiesa var rīkoties pēc savas ierosmes tikai ārkārtas gadījumos, kad iejaukšanos pieprasa sabiedriskās intereses" [30]. Tiesa piebilda, ka "ar šo principu tiek īstenots uzskats, kas pastāv lielākajā daļā dalībvalstu par attiecībām starp valsti un indivīdu, aizsargātas tiesības uz aizstāvību un nodrošināta efektīva procesa norise, cita starpā novēršot kavēšanos, kas ir saistīta ar jaunu pamatu izvērtēšanu" [31].

101. Tiesa secināja, ka "Kopienu tiesības neuzliek pienākumu valsts tiesām pēc savas ierosmes izvirzīt pamatu par Kopienu tiesību normu pārkāpumu, ja šī pamata izskatīšanas dēļ tām būtu jāatsakās no tām paredzētās pasīvās lomas, pārsniedzot lietas dalībnieku noteiktās tiesvedības robežas un pamatojoties uz citiem faktiem un apstākļiem, nevis tiem, ar kuriem savu prasījumu pamatoja lietas dalībnieks, kam ir interese minēto tiesību normu piemērošanā" [32].

102. Lietā, kura bija pamats iepriekš minētajam spriedumam apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c., *College van Beroep voor het bedrijfsleven* uzsvēra šo līdzību tiesvedībā, kas tai tika nodota izskatīšanai, un lietā, kura bija pamatā iepriekš minētajam spriedumam apvienotajās lietās *van Schijndel* un *van Veen*. Tādēļ Tiesa piemēroja argumentāciju, kuru tā bija izmantojusi pēdējā minētajā spriedumā.

103. Argumentācijas noslēgumā Tiesa arī izskaidroja, kādēļ tās judikatūra, kuras ietvaros vairākos spriedumos valsts tiesai tika sniegtas tiesības piemērot Kopienu tiesības pēc savas ierosmes, šajā gadījumā nebija piemērojama. Šie papildu precizējumi ir interesanti, jo tie liecina, ka Tiesas pozīciju šajā jautājumā var pielāgot atbilstoši kontekstam, kādā tiek piemērota valsts procesuālo tiesību norma.

104. Tādējādi Tiesa vispirms atsaucās uz judikatūru, kas izrietēja no 1995. gada 14. decembra sprieduma lietā *Peterbroeck* [33], kurā tā norādīja, ka "tā ir saistīta ar īpašiem lietas apstākļiem, kuros prasītājam pamata prāvā tika liegta iespēja lietderīgi atsaukties uz valsts tiesību normas nesaderību ar Kopienu tiesībām" [34].

30 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *van Schijndel* un *van Veen*, 21. punkts.

31 — Turpat.

32 — Turpat, 22. punkts.

33 — C-312/93 (*Recueil*, I-4599. lpp.). Šajā spriedumā Tiesa *Cour d'appel de Bruxelles* (Briseles Apelācijas tiesa) (Beļģija) atbildēja, ka "Kopienu tiesības iestājas pret valsts procesuālās tiesību normas piemērošanu, kas tādos apstākļos, kas minēti pamata lietā, aizliedz valsts tiesai tās kompetences ietvaros novērtēt valsts tiesību akta atbilstību Kopienu tiesību normai, ja indivīds uz to nebija atsaucies noteiktā termiņa ietvaros".

34 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c., 40. punkts.

105. Pēc tam tā minēja citu tās judikatūras nozari, kura, kā Tiesa uzskata, bija pamatota "ar nepieciešamību nodrošināt patērētājam efektīvu aizsardzību, kas paredzēta Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvā 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos [[35]]" [36].

106. Visbeidzot, Tiesa atsaucās uz judikatūru, kas izriet no 1999. gada 1. jūnija sprieduma lietā *Eco Swiss* [37] un kurā atbilstoši Tiesas viedoklim tiek veikta "vienlīdzīgas attieksmes izvērtēšana pret pamatiem, kas izriet no valsts tiesībām, un pamatiem, kas izriet no Kopienu tiesībām" [38].

107. No visiem šiem analīzes elementiem Tiesa iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c. secināja, ka "efektivitātes princips tādās lietās kā pamata prāvās valsts tiesām neuzliek pienākumu pēc savas ierosmes izvirzīt pamatu, kas izriet no Kopienu tiesību normas, neatkarīgi no tā, cik svarīga ir šī norma Kopienu tiesību sistēmā, ja lietas dalībniekiem bija patiesa iespēja izvirzīt pamatu, kas izriet no Kopienu tiesībām, valsts tiesā" [39]. Tā turpināja, nosakot, ka, "tā kā prasītājiem pamata lietā ir bijusi patiesa iespēja izvirzīt pamatus, kas izriet no Direktīvas 85/511, efektivitātes princips neuzliek iesniedzējtiesai pienākumu pēc savas ierosmes izskatīt pamatu, kas pamatots ar šīs direktīvas 11. un 13. pantu" [40].

108. No iepriekš minētā mēs varam gūt šādu mācību šai lietai.

109. Es uzskatu, ka Tiesas veiktā analīze par līdzvērtības principu iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c. 29.–31. punktā ir piemērojama šīs lietas ietvaros pēc analoģijas. Attiecīgās Regulu Nr. 1254/1999 un Nr. 615/98 tiesību normas, kuras, kā redzams, paredz dzīvnieku labturību un aizsargā Kopienas finanšu intereses, nevar tikt uzskatītas par valsts sabied-

35 — OV L 95, 29. lpp.

36 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c., 40. punkts. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka aizsardzība, kuru Direktīva 93/13 nodrošina patērētājiem, paredz, ka valsts tiesa pēc savas ierosmes var novērtēt negodīgu līguma noteikumu, kurš ir nodots tās vērtējumam (skat. 2000. gada 27. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-240/98 līdz C-244/98 *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores* (*Recueil*, I-4941. lpp.), 2002. gada 21. novembra spriedumu lietā C-473/00 *Cofidis* (*Recueil*, I-10875. lpp.), kā arī 2006. gada 26. oktobra spriedumu lietā C-168/05 *Mostaza Claro* (Krājums, I-10421. lpp.)). Skat. arī 2007. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-429/05 *Rampion* un *Godard* (Krājums, I-8017. lpp.), kas transponēja šo judikatūru attiecībā uz Padomes 1986. gada 22. decembra Direktīvu 87/102/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (OV 1987, L 42, 48. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvu 98/7/EK (OV L 101, 17. lpp.).

37 — C-126/97 (*Recueil*, I-3055. lpp.). Šajā spriedumā Tiesa īpaši uzsvēra, ka "tiktāl, ciktāl valsts tiesai atbilstoši valsts procesuālo tiesību normām jāapmierina prasība atcelt tiesas spriedumu, kas ir pamatots ar to, ka nav tikušas ievērotas valsts tiesību normas par sabiedrisko kārtību, tai jāapmierina arī prasība, kas pamatota ar to, ka nav ievērots EK Līguma 85. panta 1. punktā [jaunajā redakcijā — EKL 81. panta 1. punkts] paredzētais aizliegums" (37. punkts).

38 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c., 40. punkts.

39 — Turpat, 41. punkts.

40 — Turpat.

riskās kārtības noteikumiem Nīderlandes tiesību izpratnē, kuri galvenokārt attiecas uz tiesas kompetenci, prasības pieņemamību un administratīvās iestādes kompetenci, kura ir apstrīdētā lēmuma pamatā.

110. Līdz ar to šīs lietas galvenā problēma skar efektivitātes principa piemērošanas jomu.

111. Manuprāt, Tiesas piemērotā argumentācija iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c. attiecībā uz šī principa piemērošanas jomu nav piemērojama pamata lietā minētajā gadījumā pat tad, ja attiecīgā valsts procesuālo tiesību norma tāpat kā šajā spriedumā minētajā lietā ir Vispārējā administratīvo tiesību likuma 8:69. pants.

112. Gan Kopienu tiesību normu, kuras iesniedzējtiesa vēlas piemērot pamata lietas ietvaros, mērķis, gan konteksts, kādā tiek piemērota attiecīgā valsts procesuālo tiesību norma, manuprāt, pieprasa, lai Tiesa šo lietu izskatītu no cita skatu punkta.

113. Šajā lietā ir vairāki apstākļi, kas, manuprāt, kavē skaidri un vienkārši transponēt Tiesas argumentāciju no iepriekš minētajām lietām *van Schijndel* un *van Veen*, kā arī *van der Weerd* u.c.

114. Šajā sakarā es vispirms atgādinu, ka Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrās daļas un Regulas Nr. 615/98 1. panta priekšmets ir noteikt, ka eksporta kompensāciju izmaksa par dzīvu liellopu šķirnes dzīvnieku pārvadāšanu ir atkarīga no Kopienu tiesiskā regulējuma par dzīvnieku labturību un it īpaši Direktīvas 91/628 tiesību normu ievērošanas. Līdz ar to tās ir uzskatāmas par šo kompensāciju piešķiršanas nosacījumu.

115. Iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Viamex Agrar Handel* un *ZVK* Tiesa pierādīja, ka Kopienu likumdevējs šādā veidā vēlas aizsargāt tādas vispārējo interešu prasības kā dzīvnieku dzīvības un veselības aizsardzība. Tādējādi saskaņā ar Tiesas viedokli "Regulā Nr. 615/98 ietvertās vispārējās atsauces uz Direktīvu 91/628 mērķis ir nodrošināt, lai, piemērojot Regulas Nr. 805/68 13. panta 9. punktu [jaunajā redakcijā Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkts], tiktu ievēroti attiecīgie minētās direktīvas noteikumi dzīvo dzīvnieku labturības jomā un it īpaši dzīvnieku aizsardzības pārvadāšanas laikā jomā" [41].

41 — 29. punkts.

116. Šajā pašā spriedumā Tiesa atzina, ka "šādi izdarīta atsauce turklāt rada iespēju nodrošināt, ka no Kopienu budžeta netiek finansēts eksports, kas tiek veikts, pārkāpjot Kopienu tiesību noteikumus par dzīvnieku labturību" [42].

117. Tādējādi Kopienu tiesību normām, kurām ir nozīme šajā procesā, ir divkāršs mērķis, proti, pirmkārt, dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzība un, otrkārt, Kopienas finanšu interešu aizsardzība.

118. Lai garantētu šo abu mērķu pilnīgu izpildi, Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punkts papildināja tiesību aktā noteikto, paredzot, ka tiklīdz pēc kompensāciju izmaksas tiek konstatēts, ka pārvadāšanas laikā nav ievērots Kopienu tiesiskais regulējums dzīvnieku aizsardzības jomā, tiek uzskatīts, ka attiecīgā kompensācijas daļa ir izmaksāta nepamatoti un tā ir jāatmaksā atbilstoši Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3.–6. punktam, kuri tika aizstāti ar Regulas Nr. 800/1999 52. pantu [43].

119. Es turklāt norādīšu, ka abi šie mērķi Kopienu līmenī ir uzskatāmi par vispārējo interešu prasībām, kuru nozīmību nevar noliegt [44].

120. Līdz ar to ir jānorāda, ka, apskatot tās kopā, Kopienu tiesību normas, kuras iesniedzējtiesa vēlas piemērot pēc savas ierosmes pamata tiesvedības ietvaros, nerada tiesības prasītājiem pamata lietā, bet gluži pretēji — rada situāciju, kurā tiem tiek noteikts pienākums atmaksāt nepamatoti izmaksāto eksporta kompensāciju.

121. Līdz ar to šeit nepastāv problēma, vai Vispārējā administratīvo tiesību likuma 8:69. pants atbilstoši pašlaik akceptētajam efektivitātes principam var padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt *to tiesību īstenošanu, kas izriet no Kopienu tiesību sistēmas*.

42 — 24. punkts.

43 — 2007. gada 21. jūnija spriedumā lietā C-428/05 *Laub* (Krājums, I-5069. lpp.) Tiesa ir lēmusi par Regulas Nr. 3665/87 11. panta 3. punktā paredzētās atgūšanas procedūras mērķi. Saskaņā ar Tiesas teikto "šī noteikuma mērķis ir nodrošināt Kopienu budžeta aizsardzību un pareizu piemērošanu eksporta kompensāciju jomā un it īpaši nodrošināt, ka kompensācijas saņem vienīgi tie eksportētāji, kuriem ir tiesības uz tām, atbilstoši Kopienu likumdevēja izveidotajiem objektīvajiem nosacījumiem" (22. punkts).

44 — Šajā sakarā skat. attiecībā uz dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzību iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Viamex Agrar Handel* un *ZVK*, 22. un 23. punkts. Runājot par Kopienas finanšu interešu aizsardzības mērķi, es it īpaši atsaucos uz EKL 280. pantu, kā arī uz Padomes 1995. gada 18. decembra Regulu (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV L 312, 1. lpp.). Ar šo regulu tika izveidots vienots tiesību normu kopums visām Kopienu politikas jomām, lai apkarotu darbības, kas kaitē Kopienu finansiālajām interesēm.

122. Efektivitātes princips kā tiesību, kuras Kopienu tiesības tieši piešķir indivīdiem, aizsardzība līdz ar to šīs lietas ietvaros nerada piemērotu atsauci, lai izlemtu, vai iesniedzējtiesai ir jāatkāpjas no valsts procesuālo tiesību normas, kura rada šķērsli Kopienu tiesību piemērošanai.

123. Manuprāt, tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, nav svarīgi pārbaudīt, vai lietas dalībniekiem ir bijusi patiesa iespēja valsts tiesā izvirzīt pamatu, kurš izriet no Kopienu tiesībām.

124. Ņemot vērā faktus, kas ir pamata lietas pamatā, ir skaidri redzams, ka prasītājiem pamata lietā nebija nekādas intereses ierosināt iesniedzējtiesā jautājumu, vai saskaņā ar Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otro daļu, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pantu un 5. panta 7. punktu ir jāuzskata, ka eksporta kompensācija ir nepamatoti izmaksāta par visiem pārvadātajiem dzīvniekiem vai tikai par daļu šo dzīvnieku. Šajā sakarā es atgādinu, ka pirmo reizi *Productschap* pieprasīja atmaksāt visu kompensācijas apmēru, tomēr vēlāk, kad prasītāji pamata lietā bija iesnieguši sūdzību, tas paredzēja atmaksu tikai attiecībā uz daļu pārvadāto dzīvnieku. Līdz ar to viņu tiesvedības stratēģija ir censties no *College van Beroep voor het bedrijfsleven* panākt papildu atmaksājamās summas samazinājumu vai pat atmaksāšanas atcelšanu, tādēļ viņi atsaucas uz citiem tiesību pamatiem.

125. Es piebildīšu, ka arī *Productschap* interesēs nebija izvirzīt argumentu, kas, iespējams, varētu novest pie tā 2005. gada 2. un 25. augustā pieņemtajos lēmumos par atmaksāšanu izmantotās aprēķinu metodes atspēkošanas.

126. Tādējādi novērtējums, ka lietas dalībniekiem bija patiesa iespēja izvirzīt pamatu, kurš izriet no Kopienu tiesībām, valsts tiesā, šajā lietā nevar būt noteicošs.

127. Līdz ar to es iesaku Tiesai izmantot citu pieeju, kura ir labāk pielāgota kontekstam, kurā iespēja piemērot Kopienu tiesības pēc savas ierosmes netiek ierobežota — atkārtojot vārdus, kurus Tiesa izmantoja iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *van der Weerd* u.c., — ņemot vērā "attiecīgo personu privātās intereses" [45], bet dziļākā būtībā ir

45 — 32.punkts.

ietverta vispārējo interešu prasību aizstāvībā Kopienu līmenī.

128. Patiesību sakot, tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata tiesvedībā, tikai valsts tiesa kā Kopienas vispārējās jurisdikcijas tiesa var atsaukties uz Kopienu tiesībām, lai garantētu to ievērošanu. Tādējādi tā ir uzskatāma par pēdējo instanci, kas var labot nepareizu Kopienu tiesību piemērošanu, kuru veikusi kompetenta valsts iestāde. Citiem vārdiem sakot, valsts tiesa ir vienīgā, kura var atjaunot Kopienu tiesiskumu.

129. Līdz ar to es ierosinu Tiesai uzskatīt, ka efektīva Kopienu tiesību piemērošana nosaka pienākumu valsts tiesai tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, veikt valsts administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi pēc savas ierosmes atbilstoši pamatiem, kas izriet no Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrās daļas, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. panta un 5. panta 7. punkta pārkāpuma, tostarp gadījumā, ja šādas pārbaudes rezultātā prasītājs pamata lietā tiktu nostādīts nelabvēlīgākā situācijā par to, kādā tas būtu atradies, ja nebūtu cēlis prasību.

130. Šāda nostāja atbilst prasībai, kuru Tiesa ir vairākkārt atgādinājusi, ka valsts tiesību norma nedrīkst mazināt Kopienas tiesību iedarbīgumu [46]. Tā daudzkārt ir tikusi izteikta Tiesas judikatūrā, it īpaši lauksaimniecības jomā.

131. Pirms šīs judikatūras izpētes jānorāda, ka saskaņā ar Padomes 1999. gada 17. maija Regulas (EK) Nr. 1258/1999 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu [47] 8. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu dalībvalstis saskaņā ar dalībvalstu normatīvo vai administratīvo aktu noteikumiem veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu un cīnītos ar pārkāpumiem, kas skar ELVGF darbību, un atgūtu summas, kas zaudētas pārkāpumu vai nolaidības dēļ.

132. 1983. gada 21. septembra spriedumā apvienotajās lietās *Deutsche Milchkontor* u. c. [48] Tiesa interpretēja atbilstošo Padomes 1970. gada 21. aprīļa Regulas (EEK)

46 — Šajā sakarā skat. it īpaši 1978. gada 9. marta spriedumu lietā 106/77 *Simmenthal* (*Recueil*, 629. lpp., 22. punkts), kā arī 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-213/89 *Factortame* u. c. (*Recueil*, I-2433. lpp., 20. punkts).

47 — OV L 160, 103. lpp. Regula tika atcelta un aizstāta ar Padomes 2005. gada 21. jūnija Regulu (EK) Nr. 1290/2005 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV L 209, 1. lpp.).

48 — No 205/82 līdz 215/82 (*Recueil*, 2633. lpp.).

Nr. 729/70 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu [49] tiesību normu.

133. Tā norādīja, ka "tiesvedībās saistībā ar nepamatoti izmaksātu līdzekļu atgūšanu saskaņā ar Kopienu tiesībām, nepastāvot Kopienu tiesību normai, valsts tiesām tās ir jāizskata atbilstoši savas valsts tiesībām, ievērojot Kopienu tiesību noteiktās robežas [..]" [50]. Šīs robežas ir šādas.

134. Papildus tam, ka "valsts tiesību akti ir jāpiemēro nediskriminējošā veidā salīdzināmā ar procedūrām, kurās paredzēts izskatīt tāda paša veida lietas valsts mērogā" [51], tās "nedrīkst mazināt Kopienu tiesību piemērošanas jomu un efektivitāti" [52].

135. Saskaņā ar Tiesas teikto "tā tas būtu gadījumā, ja šī piemērošana padarītu praktiski neiespējamu nelikumīgi piešķirtu summu atgūšanu. Turklāt jebkāda diskrecionārās varas izmantošana attiecībā uz iespēju pieprasīt nepamatoti vai nelikumīgi piešķirtu Kopienu līdzekļu atmaksu būtu pretrunā Regulas Nr. 729/70 8. panta 1. punktā noteiktajam valsts iestāžu pienākumam atgūt nepamatoti vai nelikumīgi izmaksātās summas" [53].

136. Tiesa šīs prasības nesen atgādināja 2008. gada 13. marta spriedumā apvienotajās lietās *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening* u.c. [54]. Tajā būtībā tika secināts, ka valsts tiesai ir jāīsteno pienākums atgūt Kopienas finanšu atbalstu, kas izriet no Kopienu tiesībām [55], ja Tiesa izskata lietu par pārkāpuma vai nolaidības rezultātā zaudēto līdzekļu atlīdzināšanu, un, ja nepieciešams, tā var nepiemērot vai inter-

49 — OV L 94, 13. lpp.

50 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Deutsche Milchkontor* u.c., 19. punkts.

51 — Turpat, 23. punkts.

52 — Turpat, 22. punkts.

53 — Turpat. 1982. gada 6. maija spriedumā apvienotajās lietās 146/81, 192/81 un 193/81 *BayWa* u.c. (*Recueil*, 1503. lpp.) Tiesa arī norādīja, ka interpretācijas, saskaņā ar kuru valsts kompetenta iestāde var izmantot diskrecionāro varu attiecībā uz iespēju pieprasīt nepamatoti vai nelikumīgi piešķirtu Kopienu līdzekļu atmaksu, "rezultātā tiktu apdraudēta vienlīdzīga attieksme pret dažādu dalībvalstu tirgus dalībniekiem un Kopienu tiesību piemērošana, kas tiktāl, ciktāl iespējams, vienoti jāpiemēro visā Kopienā" (30. punkts).

54 — No C-383/06 līdz C-385/06 (Krājums, I-1561. lpp.).

55 — Runa ir par 23. panta 1. punktu Padomes 1988. gada 19. decembra Regulā (EEK) Nr. 4253/88 par Regulas (EEK) Nr. 2052/88 piemērošanas noteikumiem saistībā ar, pirmkārt, struktūrfondu darbības regulēšanu un, otrkārt, to un Eiropas Investīciju bankas un citu pastāvošo finanšu instrumentu darbības koordinēšanu (OV L 374, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes 1993. gada 20. jūlija Regulu (EEK) Nr. 2082/93 (OV L 193, 20. lpp.). Iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening* u.c. Tiesa norādīja, ka ar šo pantu "ir radīts pienākums dalībvalstīm atgūt līdzekļus, kas zaudēti pārkāpuma vai nolaidības rezultātā, un tam nav nepieciešama pilnvaru piešķiršana valsts tiesību aktos" (40. punkts).

pretēt tādu valsts tiesību normu, kas rada šķērsli atgūšanai [56].

137. Tiesa arī norādīja, ka, ja piemērojot valsts tiesības, valsts tiesa var piemērot tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības aizsardzības principu vienlaikus ar tiesiskuma principu, tas jādara ar nosacījumu, ka ir pilnībā ievērotas Kopienas intereses [57].

138. Ņemot vērā šo judikatūru, es uzskatu, ka tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamata lietā, Kopienu tiesību efektīva piemērošana prasa, lai valsts tiesa pilnībā ievērotu Kopienas intereses atgūt atbalstu, kurš ir ticis samaksāts, pārkāpjot tā piešķiršanas nosacījumus, un līdz ar to atkāptos no Vispārējā administratīvo tiesību likuma 8:69. pantā ietvertajiem procesuālajiem principiem.

139. Manuprāt, vispārējo interešu prasības, kuras rada dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzība, kā arī Kopienas finanšu interešu aizsardzība, uzliek pienākumu valsts tiesai pārbaudīt, vai kompetenta iestāde nav izmantojusi diskrecionāro varu attiecībā uz iespēju pieprasīt nepamatoti piešķirtu Kopienu līdzekļu atlīdzināšanu.

140. Protams, valsts kompetentajai iestādei, kad tā, piemērojot Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punktu, pieņem lēmumu pieprasīt atlīdzināt nepamatoti izmaksāto eksporta kompensāciju, ir jānovērtē, ņemot vērā tās rīcībā esošos objektīvos pierādījumus, vai "attiecīgo kompensācijas daļu", kura ir jāatgūst, rada visa sākotnēji izmaksātās kompensācijas summa vai tikai tās daļa.

141. Līdz ar to, īstenojot valsts kompetentas iestādes rīcības brīvību, ir jānosaka, vai Kopienu tiesiskais regulējums par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā ir vai nav ticis ievērots, vai šī neievērošana ir ietekmējusi dzīvnieku labturību un vai tā attiecas uz visiem dzīvniekiem vai tikai uz dažiem no tiem [58].

56 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening* u.c., 51. un 59. punkts.

57 — Turpat, 52. punkts un tajā minētā judikatūra, 55. un 59. punkts.

58 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Viamex Agrar Handel* un *ZVK*, 44. punkts.

142. Tomēr šī rīcības brīvība ir ierobežota, un valsts tiesai ir jāpārbauda, vai atbilstoši tam, kas ir noteikts Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punktā, kas ir juridiskais pamats lēmumam par nepamatoti izmaksātās summas atgūšanu, šis lēmums paredz visas "attiecīgās kompensācijas daļas" atlīdzināšanu.

143. Citiem vārdiem sakot, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai kompetenta iestāde nav pārvērtusi savu rīcības brīvību par diskrecionāro varu pieprasīt nepamatoti piešķirtu Kopienu līdzekļu atmaksu.

144. Šī valsts tiesas veiktā pārbaude kā pēdējā garantija Kopienu tiesību pareizai piemērošanai ir noteicoša, lai aizsargātu tādas vispārējo interešu prasības kā dzīvnieku veselības un dzīvības aizsardzība un Kopienas finanšu interešu aizsardzība, tiktāl, ciktāl tā iedrošina valsts kompetentu iestādi būt stingrākai, pieņemot lēmumus par atmaksāšanu, un nodrošina, ka maksājumu saņēmēji nepatur nepamatoti izmaksātus Kopienu līdzekļus. Līdz ar to Kopienu tiesību piemērošana pēc savas ierosmes ir efektīvs līdzeklis cīņai pret Kopienu finanšu līdzekļu izkrāpšanu.

145. Šajā sakarā es norādu, ka arguments, kuru Komisija izvirzīja tiesas sēdes laikā, ka pastāv arī citi līdzekļi, kas ļauj aizsargāt Kopienas finanšu intereses, piemēram, ELVGF grāmatojumu noskaidrošanas procedūra, manuprāt, nav piemērojams. Es uzskatu, ka, tā kā Regulas Nr. 615/98 5. panta 7. punktā maksājuma saņēmējam ir noteikts pienākums atlīdzināt nepamatoti saņemto summu, apstāklis, ka dalībvalsts ir veikusi atmaksu Kopienai, pats par sevi nav pamats neatgūt minētos līdzekļus no maksājuma saņēmēja. Šādu nostāju būtībā Tiesa apstiprina iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening* u.c. [59].

146. Ņemot vērā visus šos iemeslus, es iesaku Tiesai nospriest, ka Kopienu tiesību efektīva piemērošana nosaka pienākumu valsts tiesai tādos apstākļos, kādi ir aplūkoti pamata lietā, veikt valsts administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi pēc savas ierosmes, ievērojot pamatus, kas izriet no Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrās daļas, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. panta un 5. panta 7. punkta pārkāpuma, tostarp gadījumā, ja šādas pārbaudes rezultātā prasītājs pamata lietā tiktu nostādīts nelabvēlīgākā situācijā par to, kādā tas atrastos, ja nebūtu uzsācis tiesvedību.

59 — 58. punkts.

IV — Secinājumi

147. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *College van Beroep voor het bedrijfsleven* uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes 1999. gada 17. maija Regulas (EK) Nr. 1254/1999 par liellopu un teļa gaļas tirgus kopīgo organizāciju 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Komisijas 1998. gada 18. marta Regulas (EK) Nr. 615/98, ar kuru paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus eksporta kompensāciju piešķiršanai saistībā ar dzīvu liellopu labturību pārvadāšanas laikā, 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts kompetenta iestāde eksporta kompensāciju maksājumu jautājumos var pieņemt lēmumu, ka dzīvnieku pārvadāšana netika veikta atbilstoši Padomes 1991. gada 19. novembra Direktīvas 91/628/EEK par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā tiesību normām, ar kuru groza Direktīvu 90/425/EEK un 91/496/EEK, kas grozīta ar Padomes 1995. gada 29. jūnija Direktīvu 95/29/EK, lai gan valsts pilnvarots veterinārārsts atbilstoši Regulas Nr. 615/98 2. panta 3. punktam iepriekš apliecināja, ka šis transportlīdzeklis atbilst grozītās Direktīvas 91/628 tiesību normām. Lai nonāktu pie šāda secinājuma, valsts kompetentajai iestādei, apšaubot eksportētāja iesniegtos dokumentus, ir jāpamatojas uz objektīviem pierādījumiem, kas izriet no dzīvnieku labturības, un pienācīgi jāpamato lēmums, ar kuru tiek nolemts pieprasīt atlīdzināt eksporta kompensācijas;

2) Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka eksporta dalībvalsts kompetentajai iestādei, lai konstatētu, ka pārvadāšanas laikā nav ievērotas Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļā noteiktās prasības par iekraušanas blīvumu, ir jāņem vērā tiesību normas, kuras ir spēkā kuģa, ar kuru tiek pārvadāti dzīvnieki, karoga dalībvalstī, kas ļauj noteikt šī kuģa platību, un kas ir pieejama dzīvnieku pārvadāšanai, atzīstot atļauju, kuru šim kuģim ir piešķīrusi šīs pēdējās minētās valsts kompetenta iestāde;

3) Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrā daļa, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. pants un 5. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja tiek konstatēts, ka nav ievērotas Kopienu prasības par Direktīvas 91/628 pielikuma VI nodaļas 47. punkta B daļā noteikto iekraušanas blīvumu, jāuzskata, ka eksporta kompensācija ir nepamatoti izmaksāta attiecībā uz visiem pārvadātajiem dzīvniekiem, izņemot, ja maksājuma saņēmējs iesniedz pierādījumus, ka, pārveidojot kuģi, vairākiem dzīvniekiem pārvadāšanas laikā bija pieejama vieta, kas atbilst šīm prasībām;

4) Kopienu tiesību efektīva piemērošana nosaka pienākumu valsts tiesai tādos apstākļos kā pamata lietā veikt valsts administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi pēc savas ierosmes, ievērojot pamatus, kas izriet no Regulas Nr. 1254/1999 33. panta 9. punkta otrās daļas, kā arī Regulas Nr. 615/98 1. panta un 5. panta 7. punkta pārkāpuma, tostarp gadījumā, ja šādas pārbaudes rezultātā prasītājs pamata lietā tiktu nostādīts nelabvēlīgākā situācijā par to, kādā tas atrastos, ja nebūtu uzsācis tiesvedību.